

Інформаційна довідка
стосовно проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України
«Про фізичну культуру і спорт» (щодо вдосконалення діяльності
спортивних федерацій та уточнення деяких положень)»
*(реєстр. № 9499 від 17.07.2023 р.)**

***Анотація.** В інформаційній довідці викладено результати аналізу проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» (щодо вдосконалення діяльності спортивних федерацій та уточнення деяких положень)» (реєстр. № 9499 від 17.07.2023 р.), наведені приклади законодавчого регулювання означеної сфери в окремих державах (Франція, Угорщина, Німеччина, Польща, Австрія, Естонія).*

***Ключові слова:** фізична культура, спорт, спортивні організації, спортивні федерації.*

Вступ.

Спорт часто розглядається як значущий зв'язок між різноманітними глобальними спільнотами та культурами. Створення спортивних федерацій має низку цілей – кожна спортивна федерація є символом представленої дисципліни. Найбільш помітною роботою спортивної федерації є проведення нею змагань. Найменш привабливим аспектом діяльності федерації є управління організацією. Спортивні організації в усьому світі є складними і часто дуже динамічними структурами, які вимагають різноманітних і часто творчих систем управління. Оскільки спорт дедалі стає складним явищем з економічними, політичними та соціальними конотаціями, то раціональне та ефективне управління є необхідним для досягнення стратегічної та управлінської результативності. У цьому контексті постає питання про прибутковість спортивних організацій, співвідношення між загальним інтересом, отриманням прибутку і результативністю їх діяльності.

Спортивні федерації бувають різних форм. Загалом їх можна класифікувати як: національні федерації (керівні види спорту в певній державі); міжнародні федерації (нагляд за глобальною спортивною діяльністю, встановлення стандартів та організація міжнародних змагань); місцеві та регіональні федерації (управління спортом на рівні громад, регіонів).

Систему нормативно-правового регулювання спорту та його видів в Україні зокрема складають закони України «Про фізичну культуру і спорт», «Про антидопінгову діяльність у спорті», «Про підтримку олімпійського, параолімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні». На державу покладено завдання дбати про розвиток фізичної культури і спорту, що передбачає не лише регулювання, а й своєчасне удосконалення існуючих нормативно-правових актів у цій сфері, забезпечення механізмів їх

правореалізації тощо¹. Кодифікація, як спосіб систематизації, за яким здійснюється упорядкування законодавства, забезпечується його системність та узгодження, могла би виконати це завдання.

Основна частина.

З метою створення умов для забезпечення рівних прав і можливостей у сфері фізичної культури і спорту, впровадження сучасної моделі підготовки спортсменів високого класу, ефективного використання фінансових і матеріальних ресурсів у бюджетах різних рівнів тощо, авторами законопроекту (реєстр. № 9499 від 17.07.2023 р.) пропонується внести зміни до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» щодо вдосконалення діяльності спортивних федерацій, а також уточнення деяких положень.

За даними Міністерства молоді та спорту України в державі створена і функціонує розгалужена система спортивних федерацій². Кількість спортивних федерацій зі статусом національної (олімпійських³ та неолімпійських видів спорту⁴) (Рис. 1), тому вважаємо, що зазначений законопроект заслуговує на увагу, однак, на нашу думку, у частині вдосконалення діяльності спортивних федерацій потребує більш комплексного підходу з урахуванням, зокрема закордонного досвіду.

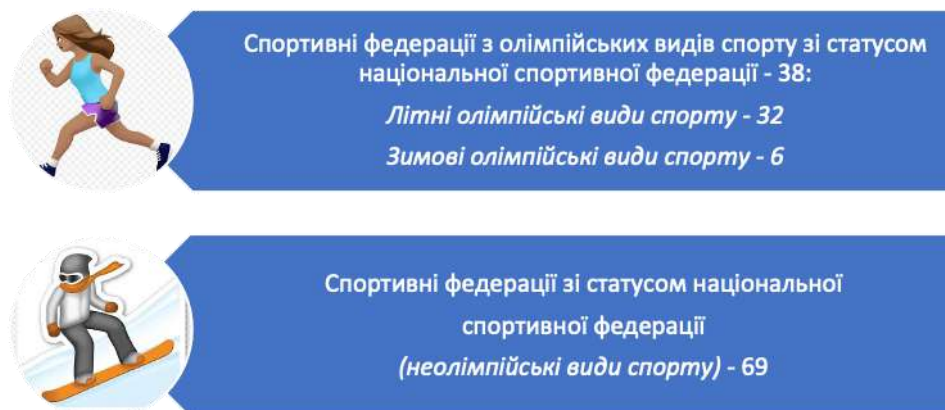

Рис.1.

Зважаючи на переваги кодифікації, як перспективного напрямку розвитку національного законодавства, на нашу думку, варто згадати Спортивний кодекс **Франції**, зокрема Розділ III: Спортивні федерації та професійні ліги (Статті

¹ Палюх А.Я. Правова регламентація спорту та його видів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: *Юриспруденція*. 2019. № 39. С. 4-7. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc39/3.pdf>

² Надання та позбавлення статусу національної спортивної федерації. Міністерство молоді та спорту України. URL: <https://mms.gov.ua/sport/nadannya-ta-pozbavlennya-statusu-nacionalnoyi-sportivnoyi-federaciyi>

³ Перелік спортивних федерацій зі статусом національної спортивної федерації – олімпійські види спорту. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Sport/Nadannia_pozbavlennia_statusu/stat-nac-ol.pdf

⁴ Перелік спортивних федерацій зі статусом національної спортивної федерації – неолімпійські види спорту. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Sport/Nadannia_pozbavlennia_statusu/perelik-zi-statysom-nacionalna-1.pdf

L131-1 до L132-2)⁵. Окремі положення акта визначають: мету діяльності спортивних федерацій та професійних ліг, їх організаційно-правові форми, обов'язкові положення статутних документів, процедуру легалізації, їх права і обов'язки, вимоги щодо забезпечення гендерної рівності при формуванні керівних органів тощо.

В *Угорщині* ж регулювання діяльності спортивних федерацій та спортивних клубів здійснюється відповідно до спеціального Закону про спорт⁶. Окремий розділ Закону – «Національні спортивні асоціації та інші спортивні асоціації» визначає види спортивних товариств (спортивні асоціації, національні спортивні федерації, міжнародні спортивні федерації, спортивні товариства, рекреаційні спортивні асоціації, спортивні товариства для інвалідів, студентські та університетські спортивні товариства), їх організаційно-правовий статус, права і обов'язки, види діяльності тощо.

Особливу увагу заслуговують положення Закону про спорт щодо спортивного бізнесу. Так, спортивне підприємство – це господарське товариство, що зареєстровано в реєстрі компаній відповідно до Закону про реєстрацію компаній, і діяльність якого, є спортивною діяльністю, а метою господарського товариства є організація спортивних заходів і створення умов для спортивних заходів в одному або кількох видах спорту. Спортивне підприємство може бути створено та діяти у формі товариства з обмеженою відповідальністю або акціонерного товариства відповідно до правил Закону про господарські товариства.

У *Німеччині* регулювання сфери спорту знаходиться переважно під юрисдикцією федеральних земель. Наприклад, у землі Саксонія-Анхальт сфера спорту регулюється Законом про сприяння спорту та фізичній активності⁷. Статтею 3 Закону визначено, що спортивними організаціями є: Земельний спортивний союз Саксонії-Ангальт як головна організація некомерційних клубних видів спорту; районні та міські спортивні об'єднання Земельного спортивного союзу Саксонії-Ангальт; державні спортивні об'єднання, які є повноправними членами Державного спортивного союзу Саксонії-Ангальт; земельні спортивні товариства, які є повноправними членами Державного спортивного товариства Саксонії-Ангальт; спортивні клуби, які є членами Державного спортивного товариства Саксонії-Ангальт і не належать до державного спортивного товариства за межами землі Саксонія-Ангальт; спонсорське товариство Центру олімпійської підготовки Саксонії-Ангальт.

⁵ Code du sport. TITRE III : FÉDÉRATIONS SPORTIVES ET LIGUES PROFESSIONNELLE (Articles L131-1 à L132-2). URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006071318/LEGISCTA000006137768/#LEGISCTA000006137768

⁶ Act I of 2004 on Sports. URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0400001.tv>

⁷ Gesetz über die Förderung des Sports im Land Sachsen-Anhalt (Sportfördergesetz - SportFG) Vom 18. Dezember 2012. URL: <https://www.landesrecht.sachsen-anhalt.de/bsst/document/jlr-SportFöGSTrahmen>

Деякі аспекти законодавчого регулювання спортивних федерацій (асоціацій) та спортивних клубів, як корисний досвід, є в *Польщі*. Сфера спорту регулюється Законом «Про спорт» (пол. Ustawa o sporcie)⁸.

Відповідно до зазначеного Закону з метою організації та проведення змагань з певного виду спорту може бути створена польська спортивна асоціація за погодженням з міністром, відповідальним за фізичну культуру і спорт.

Членом польської спортивної асоціації може бути спортивний клуб, спортивна асоціація або інша юридична особа, статут якої передбачає здійснення діяльності у певному виді спорту. Строк повноважень керівних органів польської спортивної асоціації не може перевищувати чотири роки.

Для президента і членів польської спортивної асоціації згаданим Законом визначені певні обмеження. Так посаду президента такої асоціації особа не може займати більше двох строків поспіль. Член правління польської спортивної асоціації не може: суміщати свою посаду з іншою посадою в асоціації; здійснювати підприємницьку діяльність, пов'язану з виконанням асоціацією своїх статутних завдань; володіти частками або акціями в комерційних компаніях, що здійснюють підприємницьку діяльність, пов'язану з виконанням асоціацією своїх статутних завдань; бути особою, яка визнана винною у скоєнні навмисного злочину; мати будь-яку посаду у профільному міністерстві або надавати міністерству послуги цивільно-правового характеру; бути тренером національної команди або членом штабу національної команди у цьому ж виді спорту; бути членом органу, довіреною особою або представником організації, що надає послуги польській спортивній асоціації; бути особою, яка була співробітником, офіцером або солдатом органів державної безпеки у розумінні Закону від 18 грудня 1998 року про Інститут національної пам'яті – Комісії по розслідуванню злочинів проти польської нації у період з 22 червня 1944 року до 31 липня 1990 року; бути особою, яка притягалася до відповідальності за вживання допінгу у спорті протягом строку, що перевищує 24 місяці дискваліфікації.

Фізична або юридична особа, яка є членом або власником акцій спортивного клубу, що є членом польської спортивної асоціації не має права бути членом, власником акцій спортивного клубу або займати керівну посаду в іншому спортивному клубі, що бере участь у спортивних змаганнях з того ж виду спорту.

Цікавим є й досвід *Австрії*, де діє Федеральний закон про розвиток спорту⁹. Відповідно до Закону визначено соціальне значення спорту і його просування в Австрії як необхідність для суспільства у цілому, що представляє важливий суспільний інтерес.

⁸ Ustawa o sporcie. URL: https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/fs.siteor.com/msport/files/DWM%20files/Act_on_Sport.pdf?1453454817

⁹ Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Bundes-Sportförderungsgesetz 2017, Fassung vom 10.02.2025. URL: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20009941>

Окремий розділ присвячено видам фінансування і розподілу федерального фінансування спорту. Варто зазначити, що для отримання фінансування спортивні асоціації повинні отримати оцінку своєї діяльності – оцінку успішності, наприклад щодо міжнародного підтвердження успіху, міжнародного та особливого національного значення виду спорту, якості і масштабності роботи з молоддю, подальших перспектив розвитку тощо. Така оцінка здійснюється на підставі критеріїв, визначених Федеральним агентством сприяння спорту (Bundes-Sport GmbH (BSG)). BSG – некомерційна компанія з обмеженою відповідальністю Австрійської Республіки, яка підтримує спортивні асоціації, організації та установи. У цьому контексті BSG надає гранти та здійснює відповідний фінансовий контроль у сфері спорту. На вебсайті зазначеної установи розміщено перелік спортивних асоціацій, які є одержувачами державного фінансування і грантів¹⁰.

В *Естонії* відповідно до Закону про спорт¹¹ спортивними організаціями є: спортивний клуб (приватна юридична особа, основною діяльністю якої є розвиток спорту); повітове спортивне товариство (діюче в повіті об'єднання спортивних клубів, яке як член Національного олімпійського комітету представляє повітовий спорт і має виключне право на організацію повітових чемпіонатів і присудження відповідних звань); спортивна федерація (національне об'єднання спортивних клубів, що займаються видом спорту, яке представляє вид спорту як член міжнародної спортивної федерації та національного олімпійського комітету з виду спорту та має виключне право на організацію національних чемпіонатів і присудження відповідних звань); спортивне товариство (об'єднання спортивних клубів або фізичних осіб, що здійснюють діяльність у певній сфері спорту (рекреаційний, оздоровчий, шкільний, студентський, інвалідів, трудовий, ветеранський тощо) або на регіональному рівні); Національний олімпійський комітет (організація, що об'єднує повітові спортивні федерації, спортивні федерації, спортивні асоціації та фізичних осіб на умовах, передбачених Олімпійською хартією, яка організовує спільну діяльність, розвиває та захищає спортивний та олімпійський рух в Естонії).

Висновки. Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» (щодо вдосконалення діяльності спортивних федерацій та уточнення деяких положень)» (реєстр. № 9499 від 17.07.2023 р.) є актуальним, оскільки діяльність спортивних федерацій потребує ефективного законодавчого врегулювання, що і пропонується розробниками.

Досвід європейських держав є прикладом законодавчого регулювання зазначеної сфери, зокрема Спортивний кодекс Франції, законодавство Угорщини, Німеччини, Польщі, Австрії, Естонії.

¹⁰ Bundes-Sport GmbH. URL: <https://www.bundes-sport-gmbh.at/spitzensport-foerdersystem/#>

¹¹ Spordiseadus (lühend - SpS)? vastu võetud 06.04.2005. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/12778251>

Варто звернути увагу на Висновок Комітету Верховної Ради з питань бюджету, який прийняв рішення, що проект Закону України про внесення змін до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» (щодо вдосконалення діяльності спортивних федерацій та уточнення деяких положень) (реєстр. № 9499 від 17.07.2023) матиме вплив на показники бюджетів (збільшуючи видатки державного та місцевих бюджетів для розвитку спорту вищих досягнень). У разі прийняття відповідного закону до 15 липня 2024 року він має вводитися в дію не раніше 1 січня 2025 року, а після 15 липня 2024 року - не раніше 1 січня 2026 року (або 1 січня наступного за цим року залежно від часу прийняття закону).

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*